

**Відповіді до завдань III етапу
Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії
у 2024-2025 навчальному році**

10 клас

Завдання I

Орієнтовні тези відповіді:

Цитати Авраама Лінкольна розкривають його глибоке розуміння суті свободи, її моральної природи та важливості для суспільного життя. Вони також відображають його принциповість і прагнення до соціальної справедливості, що яскраво проявилися у його політичній діяльності.

Характеристика Лінкольна як особистості.

Моральний лідер:

Перша цитата підкреслює, що свобода є основним правом кожної людини. Лінкольт не сприймав подвійних стандартів щодо прав і свобод. Це свідчить про його етичну позицію, засновану на рівності людей.

Його вислів також демонструє віру в природні права кожної особистості, яка має право на гідне життя, незалежно від кольору шкіри чи походження.

Філософське мислення:

Друга цитата свідчить про глибоке розуміння Лінкольном того, що поняття «свобода» може інтерпретуватися по-різному залежно від інтересів і поглядів. Він показує, що свобода не може існувати, якщо одна група людей прагне позбавити її інших.

Рішучість і стратегічність:

Лінкольт виявляв рішучість у відстоюванні своїх переконань, розуміючи, що принципи свободи і рівності є основою справедливого суспільства.

Відображення в політичній діяльності Лінкольна.

Скасування рабства:

Лінкольт став ініціатором скасування рабства в США. Його головним досягненням у цьому напрямку стало підписання Прокламації про звільнення рабів (1863 р.), що стала символом боротьби за свободу.

Він також сприяв прийняттю 13-ї поправки до Конституції США, яка остаточно заборонила рабство.

Громадянська війна:

Під час Громадянської війни Лінкольт стояв на боці Півночі, яка боролася за єдність країни та ліквідацію рабства. Його риторика про свободу надихала людей боротися за ідеали рівності.

Він розглядав війну не тільки як боротьбу за територіальну цілісність, а й як моральну війну за права кожної людини.

Демократичне управління:

Лінкольт сприяв укріпленню демократії, виступаючи за те, щоб влада була «від народу, через народ і для народу». Його позиція базувалася на вірі у рівноправність і справедливість як фундаментальні цінності.

Висновок

Ці цитати Авраама Лінкольна підкреслюють його принциповість, глибокий гуманізм і прагнення до рівності. Його діяльність як президента була безпосередньо

спрямована на втілення цих ідеалів у життя. Лінкольн залишається символом боротьби за свободу, права людини та демократичні цінності.

Завдання III

Відповідь.

Усі події, окрім однієї, можна об'єднати під поняттям військових конфліктів кінця XIX-початку XX століття. Ці війни та конфлікти характеризуються боротьбою за територіальний вплив, колонії чи геополітичне домінування, що передували Першій світовій війні.

Перша Балканська війна (1912-1913): війна балканських держав проти Османської імперії з метою звільнення територій Балкан.

Друга Балканська війна (1913): конфлікт між союзниками Першої Балканської війни через поділ територій.

Англо-бурська війна (1899-1902): боротьба між Британською імперією та бурськими республіками в Південній Африці за контроль над регіоном.

Російсько-японська війна (1904-1905): конфлікт між Російською імперією та Японією за контроль над Маньчжурією та Кореєю.

Конфлікт у Марокко: дипломатичні та збройні інциденти, пов'язані з боротьбою за вплив у Марокко (1905, 1911).

Битва на Соммі (1916): одна з ключових битв Першої світової війни між військами Антанти та Центральних держав.

Зайве поняття з цього ряду – битва на Соммі.

Пояснення:

Битва на Соммі належить до Першої світової війни (1914-1918), тоді як усі інші події є частиною локальних воєн або конфліктів, що передували світовій війні. Вона хронологічно пізніше за інші події і має інший контекст – це частина глобального збройного протистояння, а не локальних конфліктів.

Визначення зайвого поняття:

Битва на Соммі – це військове зіткнення, що відбулося на Західному фронті під час Першої світової війни. Її результатом стали величезні втрати з обох сторін, але стратегічного прориву не було досягнуто.

Отже, логічний ряд об'єднує конфлікти кінця XIX-початку XX століття, а «битва на Соммі» випадає через хронологічну та контекстуальну відмінність.

2. Прочитайте уривки з історичних документів. Розташуйте у хронологічній послідовності події:

А) «Генерал Денікін та його уряд в основу своєї політики ставили відновлення Єдиної Неподільної Росії... Між тим, середня група генерала Кравса, зайнявши 30 серпня своїми передовими частинами Київ, вранці 31 серпня рушили колоною через Київ...»;

Б) «О. Греков поставив завдання перед корпусами просування в напрямку найважливіших галицьких міст... 7 червня майже без набоїв українці атакували дивізії Галлера... 15 червня було визволено Тернопіль»;

В) «...С. Петлюра призначив командувачем армії УНР генерала М. Омеляновича-Павленка. На чолі з ним армія вирушила у п'ятимісячний похід. Близько 10 тисяч бійців армії УНР долали спротив білих, ...почалися бої з червоними... Похід армії УНР... підтримував віру українців у перемогу»;

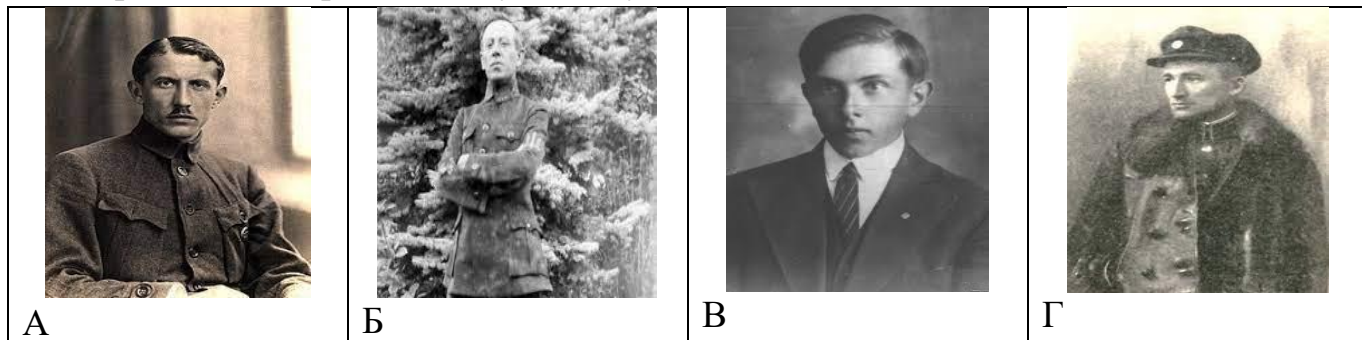
Г) «Повна рівноправність української та російської мов, усунення тих перешкод, які б затримували природний розвиток української культури... У школах з

викладанням російською мовою необхідне запровадження обов'язкового вивчення української мови...»;

Д) «... похід частини армії УНР став останньою спробою українських національно-демократичних сил відкритим військовим шляхом утримати незалежність України... Вирішено було послати два відділи: південний на Поділля, північний – на Волинь... Це був останній бій армії УНР».

1	2	3	4	5
Б	А	В	Д	Г

3. Перед вами відомі історичні постаті України. Назвіть діяча, кому присвячені слова вірша: «Сім літер, що палають в слові Україна / Сім літер, що вогнем лягли на Монпарнас, / І сім зрадливих куль на вулиці Расіна...»?

Відповідь: Б, Симон Петлюра

4. Прочитайте уривки з історичних документів. Укажіть порядок цифр, що відповідає хронології зазначених історичних подій.

1. «...після прийняття рішення про необхідність підняття загального повстання в Україні...вирішено було пустити два відділи: південний – на Поділля, північний – на Волинь...»

2. «...мусимо дивитися на Варшавський договір як на тимчасовий вихід із тяжкої ситуації... для того, щоб боротися. Продовжити боротьбу з нашим головним ворогом – московщиною...»

3. «...Розкладка скасовується і замість неї вводиться податок на продукти сільського господарства...»

4. «Повстання тривало з 15 по 18 вересня... Його очолив про радянський революційний комітет, який закликав до створення «Молдавської радянської республіки та припинення румунської окупації»

5. «Путчистам не вдалося захопити об'єкти стратегічного значення, у тому числі телеграф та телефонну станцію, звідки представники влади повідомили Берлін про заколот у Мюнхені»

А) 2,3,5,1,4

Б) 2,3,1,4,5

В) 3,2,1,4,5

Г) 3,2,1,5,4

Д) 2,3,1,5,4

Завдання IV

Тезисна відповідь:

У відповіді потрібно було перерахувати мирні договори та визначити, які територіальні втрати понесли країни-союзниці Німеччини.

Назвати новоутворені держави і перелічити, які території увійшли до їхнього складу (наприклад Закарпаття до Чехословаччини та ін.).

У висновку треба зазначити, що новий територіальний розподіл не завжди враховував етнічні особливості, як наслідок, це заклало потенційні конфлікти, які посилювались у міжвоєнну добу, складаючи живильний ґрунт для Другої світової війни.

Після завершення Першої світової війни мирні договори, підписані між переможцями та переможеними країнами, значною мірою визначили характер військового регулювання світу. Ці договори мали глибокі політичні, економічні та соціальні дослідження, а також сприяли формуванню нового міжнародного порядку.

Ключові аспекти впливу цих договорів:

1. Версальський договір (1919 р.) з Німеччиною.

Територіальні втрати: Німеччина втратила значні території в Європі, зокрема Ельзас і Лотарінгію на досягненні Франції, а також колонії. Це послабило її геополітичні позиції.

Військові обмеження: Договір наклав суворі обмеження на німецьку армію (до 100 000 солдатів), заборонив мати авіацію і підводний флот.

Репарації: Німеччина зобов'язувалася сплачувати величезні репарації, що стало важким тягарем для її економіки. Це сприяло економічній кризі в країні й посиленню соціального незадоволення.

2. Сен-Жерменський договір (1919 р.) з Австрією.

Розпад Австро-Угорської імперії: Договір офіційно визнав розпад багатонаціональної Австро-Угорщини. Було створено нові незалежні держави: Австрія, Угорщина, Чехословаччина, Королівство сербів, хорватів і словенців (пізніше Югославія).

Територіальні втрати: Австрія втратила значну частину своїх територій, зокрема Судети, Тіроль, Галичину.

Економічна криза: Як і Німеччина, Австрія сталася з важкими економічними наслідками, включаючи інфляцію та безробіття.

3. Тріанонський договір (1920 р.) з Угорщиною.

Розпад Угорського королівства: Угорщина втратила понад дві третини своєї території і понад половину свого населення. Ці землі були передані новоутвореним державам, таким як Румунія, Чехословаччина і Королівство сербів, хорватів і словенців.

Національні меншини: мільйони угорців опинились у складі нової влади, що викликало напруженість і стало передумовою для подальшої ревізійської політики Угорщини.

4. Нейїський договір (1919 р.) з Болгарією.

Територіальні втрати: Болгарія втратила значні території на території Греції, Югославії та Румунії.

Економічні наслідки: Як і інші переможені країни, Болгарія була змушена сплачувати репарації, що викликало внутрішню економічну нестабільність.

5. Севрський договір (1920 р.) з Османською імперією.

Розпад Османської імперії: Севрський договір офіційно визнав розпад Османської імперії, що призвело до створення сучасної Туреччини та втрати імперією великих територій на Близькому Сході, які були розподілені між Францією та Великобританією (мандатні території).

Незадоволення і революція: Договір спричинив потужний супротив у Туреччині, що призвело до національно-визвольної війни під проводом Мустафі Кемаля Ататюрка. У результаті було укладено новий Лозанський договір (1923 р.), який суттєво змінив умови світу.

Наслідки. Нові держави: Повоєнні договори сприяли створенню нових національних держав, таких як Польща, Чехословаччина, Югославія, Фінляндія, Латвія, Литва й Естонія. Це змінило політичну карту Європи, що склалася тепер із більшою частиною незалежних держав.

Економічні кризи: репараційні виплати й економічні санкції стали причиною серйозних економічних проблем для переможених країн. Це посилювало соціальну напруженість і радикалізацію, особливо в Німеччині та Австрії.

Слабкість Ліги Націй: хоча була створена Ліга Націй для підтримки міжнародного світу, її вплив ви обмежені. США не ратифікували Версальський договір і не приєдналися до Ліги Націй, що послабило цю організацію.

Ревізіонізм: невдоволення умовами мирних договорів сталося з передумовами для ревізіоністських настроїв у Німеччині, Угорщині, Болгарії та Туреччині. Це послужило основою для майбутніх конфліктів, зокрема Другої світової війни.

Висновок.

Мирні договори після Першої світової війни, з одного боку, поклали край військовим діям, але з іншого – створили передумови для нових конфліктів та нестабільності. Суворі умови для переможених країн, зокрема Німеччини, сталися з причин соціальних та політичних криз, що в підсумку призвели до встановлення тоталітарних режимів і повторної війни в 1939 році.

Завдання V

Орієнтовна відповідь:

Українська національна революція (або Національно-визвольна війна) під проводом Богдана Хмельницького мала різні хронологічні рамки в оцінках істориків, залежно від методології, акцентів та інтерпретації подій. Основні варіанти верхньої межі:

1. 1654 рік – Переяславська рада.

Подія: укладення договору між Військом Запорозьким і Московським царством.

Причина: Переяславська рада оформила перехід Гетьманщини під протекторат Московії. Ця подія часто вважається переломною, оскільки після неї революційний рух почав поступово втрачати автономний характер.

Оцінка: цей варіант підкреслює важливість дипломатичної складової війни.

2. 1657 рік – смерть Богдана Хмельницького.

Подія: смерть Богдана Хмельницького, лідера і стратегічного архітектора революції.

Причина: його смерть створила вакуум влади, що призвело до нестабільності, початку Руїни та втрати частини здобутків революції.

Оцінка: смерть Хмельницького символізує кінець активної фази національного будівництва.

3. 1667 рік – Андрусівський мир.

Подія: укладення миру між Московією та Річчю Посполитою. Гетьманщина була розділена на Правобережну і Лівобережну Україну.

Причина: цей договір закріпив втрату єдності українських земель та підпорядкування різним державам.

Оцінка: Андрусівський мир став юридичним оформленням краху мрії про незалежну Україну.

4. 1686 рік – «Вічний мир» між Московією і Річчю Посполитою.

Подія: угода між Московією і Польщею, що остаточно закріпила поділ України.

Причина: «Вічний мир» закріпив попередній Андрусівський поділ і повністю зруйнував залишки політичної єдності.

Оцінка: деякі історики вважають, що Національна революція фактично завершилася лише після цих подій.

Вибір найбільш переконливого варіанта

Найбільш переконливим варіантом вважається 1667 рік – Андрусівський мир.

Обґрунтування:

Ця подія підсумувала втрату головних здобутків революції, оскільки українські землі були розділені між двома великими державами.

Вона закріпила геополітичний поділ України, що тривав століттями, і вплинула на подальший розвиток української ідентичності та боротьбу за незалежність.

До цього часу ще зберігалися спроби підтримати єдність і автономію, навіть після смерті Хмельницького, але після Андрусівського миру боротьба значною мірою втратила свій характер національної революції.

Завдання VI

«Опіумні війни» – це війни Англії та Франції з Китаєм за право торгівлі у найважливіших портах на території Китаю, надання виняткових привілеїв і дозвіл на ввіз опіуму в Китай; заборона китайського уряду купцям торгувати з Середньою Азією.

«Культуркампф» – серія тимчасових заходів уряду О. фон Бісмарка в 1871-1887, спрямованих на зменшення впливу Католицької церкви в Німецькій імперії та встановлення державного контролю за нею. Стали інструментом тиску на південні області держави (найперше Баварію і польські провінції, де переважали католики) та прокатолицьку партію Центра.

Національна ідентичність – означає широкий комплекс індивідуалізованих і неіндивідуалізованих міжособистісних зв'язків та історичних уявлень, що становить основу самоідентифікації окремих осіб і груп людей із певною нацією як самобутною спільнотою, що має свою історичну територію, мову, історичну пам'ять, культуру, міфи, традиції, об'єкти поклоніння, національну ідею.

Модернізація – процес трансформації традиційного аграрного суспільства на динамічне суспільство індустріального або постіндустріального типу; постійний процес реформувань, осучаснень та інновацій в різних сферах сучасного суспільства з метою прискорення соціального розвитку

Адагірська криза – гострий міжнародний конфлікт між Францією та Німеччиною періоду другої Марокканської кризи (1911). В умовах подальшого загострення міжнародної обстановки Німецька імперія прагнула не лише зміцнити свої позиції в Європі, але й послабити англо-франко-російську коаліцію шляхом проведення активної колоніальної політики.